

МІЖКУЛЬТУРНАЯ КАМУНІКАЦЫЯ ХХІ ВЕКА: ПРАБЛЕМЫ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Задачай тэарэтычнай педагогікі на сучасным этапе развіцця грамадства выступае пераарыентацыя педагогічнай практыкі на духоўна-каштоўнасныя аспекты чалавечай асобы, адраджэнне гуманістычных традыцый, на фарміраванне каштоўнасна-сэнсавых матываў асабістай дзейнасці, якія знаходзяцца ў аснове станаўлення творчага патэнцыялу навучэнца. Сістэма навучання, пабудаваная на гуманістычных прынцыпах на аснове міжкультурнага дыялогу, заклікана садзейнічаць пераадоленню «цывілізацыйнага крызісу». Пашырэнне эканамічных, палітычных і культурных кантактаў патрабуюць новага падыходу ў выкладанні замежных моў (ЗМ). У сувязі з гэтым узнікае неабходнасць у забеспячэнні такой арганізацыі навучальнага працэсу, якая садзейнічала б развіццю асобы навучэнца.

Улічваючы запатрабаванні міжкультурнай камунікацыі ХХІ стагоддзя, сёння ў якасці мэты навучання вылучаецца фарміраванне здольнасці выкарыстоўваць замежную мову як інструмент зносін у дыялогу культур і цывілізацый сучаснага свету. Рэалізаваць гэтую задачу – значыць развіваць у навучэнца ўменні карыстацца як моўнай, так і пазамоўнай інфармацыяй, неабходнай для прыватных зносін і ўзаемаразумення на міжкультурным узроўні з прадстаўнікамі розных культур.

Сучасная канцэпцыя камунікатыўнага падыходу ў навучанні беларускай мове як замежнай, змястоўным аспектам якой з’яўляецца не сістэма моўных фактаў, а замежная культура, і дапамагае пераадолець складанасці ў разуменні і ўспрыманні чужой культуры. Але сучасны чалавек павінен умець адэкватна ўспрымаць і культурныя адрозненні. Таму ў працэсе навучання яму неабходна авалодаць ведамі, умениямі і навыкамі адэкватна рэагаваць на іншае бачанне свету і форму паводзін, заснаваную на бачанні камуніканта, ці, інакш кажучы, на розныя ментальныя асаблівасці камунікантаў.

Значную ролю ва ўстанаўленні міжкультурнай камунікацыі мае лексіка мовы, і ў прыватнасці веды нацыянальна-культурнай семантыкі лек-

січных адзінак, таму што ў семантычнай структуры слова змяшчаецца разнастайная інфармацыя пра сістэму каштоўнасцей той ці іншай эпохі, культуры, нацыянальнага бачання свету. Вядома, што лексічны склад мовы адлюстроўвае менталітэт народа, асаблівасці яго гістарычнага і культурнага развіцця, традыцыі і звычаі народа, носьбіта мовы. У сувязі з гэтым канцэптуальны змест ідэнтычных лексем у розных мовах можа істотна адрознівацца.

Сярод моўных з’яў, якія адрозніваюцца нацыянальна-культурнай спецыфікай, важнае месца займаюць таксама парэміі і фразеалагізмы. Фарміраванне антрапалагічнай парадыхмы прывяло да пераарыентацыі праблематыкі парэміялогіі і фразеалогіі на вывучэнне феномена чалавека і яго месца ў культуры, бо ў цэнтры ўвагі культуры і культурнай традыцыі знаходзіцца менавіта чалавек, здольны ўступаць у міжкультурныя зносіны з прадстаўнікамі як сваёй культуры, так і з прадстаўнікамі іншых культур. Для фарміравання камунікатыўнай кампетэнцыі найбольш значымі з’яўляюцца парэміі і фразеалагізмы з ярка выражаным нацыянальна-культурным зместам.

Такім чынам, веданне спецыфікі мовы, яе нацыянальна-культурных канатацый, сімвалічных значэнняў вербальных адзінак, распазнаванне імпліцытнага сэнсу парэмій і фразеалагізмаў дапамагаюць дасягнуць узаемаразумення ў акце міжкультурнай камунікацыі. Правільнае ўсведамленне культурнай своеасаблівасці і адрозненняў дазваляе пазбегнуць ксенафобіі, культурнага шоку і прадузятасці ў адносінах да іншых народаў.

У сваю чаргу, развіццё ў навучэнцаў здольнасці да міжкультурнай камунікацыі робіць актуальным фарміраванне ў іх і шэрагу якасцей асобы, такіх як талерантнасць, адкрытасць і гатоўнасць да міжкультурных зносін.